

Molk ne bi bil na mestu

Na drugem mestu objavljamo pismo, ki so ga našemu uredništvu poslali dijaki letošnjega III. klasičnega liceja »France Prešeren« iz Trsta. Njegova vsebina je takšna, da ne moremo molče mimo, kajti prehuda je obtožba, ki leti na račun članov komisije za letošnje zrelostne izpite na klasičnem liceju v Trstu. Dijaki, ki jih je omenjena komisija pred dnevi uradno proglasila za »zrele«, namreč v bistvu očitajo svojim izpraševalcem »nezrelost«, pri čemer navajajo primer svoje sošolke, ki je po njihovem po krivici padla na izpitih.

Zelo huda se nam zdi obtožba, češ da je bilo treba za vsako ceno rešiti ugled zrelostnega izpita, zaradi česar so morali seveda poiskati žrtev med posameznimi kandidati. Člani izpitne komisije pa so pri tem imeli zelo nesrečno roko, ker so za žrtev izbrali kandidatino, ki po mnenju njenih sošolcev nikakor ni zaslužila, da bi bila odklonjena.

Če modrovanje prizadetih dijakov ustreza resnici — in o tem ne moremo dvomiti, saj si težko predstavljamo, da bi v tako mladih letih in po komaj opravljenih maturah mogli s tako ihto v slabi veri govoriti o svojih profesorjih — je treba priznati, da gre za zelo hudo in izredno kočljivo zadevo, ki zasluži največjo pozornost ne samo pristojnih šolskih oblasti, temveč celotne naše slovenske javnosti. Ta ima ne samo pravico, ampak tudi dolžnost, da se zaskrbljeno sprašuje, kakšne vzgojitelje ima, če si jim njihovi dijaki po opravljeni maturi in po petletnem vzgojnem in izobraževalnem delu drznejo v obraz javno povedati, da so krivični, da ne znajo opravljati svojega poklica in da zlasti ne upoštevajo novih pogledov in veljavnih navodil višjih šolskih oblasti, kar zadeva sedanje zrelostne izpite.

Tu ni v razpravi samo primer dijakinje, ki je bila odklonjena, temveč predvsem šola kot takšna in njen učiteljski kader. Zadeva, ki so jo sprožili dijaki letošnjega III. klasičnega liceja, je prehuda, da bi dovolili, da bi padla v pozabo, potem ko so se prizadeti pošteno »skašljali«. Zelo nas zanima, kako bodo na vse to reagirali prizadeti profesorji, saj menimo, da se spričo napisanih očitkov ter obtožb ne morejo zaviti v molk.

ENA ALI NOBENA?

Naslov tega članka bi moral biti pravzaprav precej daljši in bi se moral glasiti: »Ena ali nobena politična linija ali kaj bo prišlo po Fanfaniju?«.

V torek so namreč izglasovali na zasedanju vsedržavnega sveta krščansko-demokratske stranke nezaupnico dosedanjemu političnemu tajniku Fanfaniju, ko niso odobrili zaključkov njegovega političnega poročila, in Fanfani je nato odstopil. Proti njemu so glasovali dorotejci (Rumorjeva in Piccolijeva struja), levi skupini »Base« in »Forze nuove« in dve tretjini pripadnikov struje »Impegno democratico« (Andreottijevi pristaši), medtem ko so se Colombovi pristaši vzdržali, za Fanfanija pa so glasovali pristaši struje »Nuove cronache«, morotejci (Morovi pristaši) in nekateri vidnejši posamezni politiki. V govorih pred glasovanjem sicer ni prišlo do kakih pomembnih napadov na Fanfanija, govorniki nasprotnih struj so mu celo izrekli priznanje za njegovo osebno delo, vendar so obsodili njegovo politično linijo. Fanfani se je do zadnjega boril, da bi dokazal njeno pravilnost, toda na dokaze za to, da je res pravilna, se ni mogel sklicevati. Dokazi so govorili proti njemu. Tako je moral iti.

Vprašanje je samo, če je Krščanska demokracija res sposobna, da si določi zdaj novo politično linijo. Neko politično linijo je imel doslej namreč samo Fanfani, pa naj je bila dobra ali slaba. Iz zmede, ki vlada danes v krščansko-demokratski stranki in predvsem v taboru Fanfanijevih nasprotnikov, pa ni pričakovati nove jasne politične linije. V čem naj bi sploh obstajala? Tega dejansko nihče ne ve oziroma nihče se ni jasno izražal in obvezal glede

tega. To poudarjajo tudi komentarji v neodvisnih dnevnikih. Najbolj točno je to izrazil »Il giornale nuovo«, ko je zapisal: »Doselej ne more nihče doumeti, kakšno politiko bo vodila nova večina, ki je zahtevala žrtvovanje do včeraj najbolj uglednega strankinega voditelja. Ne vemo, koliko Italijanov se bo s simpatijo spominjalo na odstavljenega voditelja: menimo pa, da lahko rečemo, da bodo vsi, vsaj v začetku, z nezaupanjem gledali na njegovega naslednika.«

Nekateri komentarji v tisku so še veliko bolj ostri in kritični in poudarjajo, da je dala Krščanska demokracija v štirih dneh zasedanja vsedržavnega sveta kaj klavrnno sliko o sebi. Vzbudila je vtis, da je »hudo bolna« in da bi morala nujno nekaj storiti, preden ji povzroči ta bolezen nepopravljivo škodo. Toda kaj naj stori? Kaže, da je v krščansko-demokratski stranki le malo taktik, ki imajo jasne misli o tem, ali pa se pomišljajo spregovoriti. Nekateri krivijo za to bolezen in naravnost nerazumljivo neučinkovitost največje stranke, ki se kaže že lep čas, notranje prerivanje v stranki. Voditelji raznih struj podstavljajo drug drugemu nogo, vsak bi rad zagotovil delež oblasti sebi in svojim prijateljem, pri tem prerivanju pa so izgubili izpred oči višje cilje stranke in italijanske demokracije na splošno, ter koristi države.

To pa je najbrž tudi glavni vzrok, da je krščansko-demokratska stranka tako onemogla, kar zadeva reševanje največjih in najbolj nujnih problemov v državi. Mnogokje so stvari v popolnem razsulu ali kaosu. Opozorimo naj le na elementarno vprašanje (dalje na 2. strani)

Razkroj portugalskega režima

Ko je vojska na Portugalskem vrgla avtoritarni režim, ji je Evropa ploskala. Pojavile so se teorije, da vojaški režimi niso povsod zatiravci svobode. Ponekod npr. na Portugalskem, da so obnovitelji svobode. In res se je tako zdelo, a žal le za malo časa. Danes ima Portugalska ne le avtoritarno, ampak pravo vojaško vladno, ki ji manjka le še par črt do resnične, dobro znane vojaške diktature. Barva pri tem ni tako zelo važna — kadar je svoboda v zadnjih zdihljajih, ji že ni več bogve kaj mar, ali jo davi rasilnež z rdečim, rjavim ali črnim znakom.

Biti pa moramo pravični in priznati, da so portugalski častniki še nekam sramežljivi in da bi si radi ohranili vsaj figov list pred svojo goloto. Zato vabijo nazaj v vladno socialiste — vsaj nekatere socialiste — in socialne demokrate, ki so iz protesta proti raznim nesramnostim, kot je bila npr. zadeva z odtujitvijo socialističnega dnevnika »Republica«, nedavno izstopili iz nje. Toda socialisti so zdaj za nekaj dragocenih izkušenj bogatejši in se ne mislijo več dati vleči za nos. Soaresu je burke in slepomisenja že preveč. Postavil je vojake pred iz- (Dalje na 2. strani)

RADIO TRST A

:: NEDELJA, 27. julija, ob: 8.00 Koledar. 9.05 Slovenski motivi. 8.30 Kmetijska oddaja. 9.00 Sv. maša. 9.45 Komorna glasba Alessandra Stradella. 10.15 Poslušali boste. 11.15 Mladinski oder: »Michelangelo Buonarroti«. Dramatizirana povest, napisala Regina Addamiano Berlieri, prevedla Desa Kraševac. 12.00 Nabožna glasba. 12.15 Vera in naš čas. 12.30 Glasbena skrinja. 13.30 - 15.45 Glasba po željah. 14.30 Nedeljski vestnik. 15.45 »Beli kit«. Igra, napisal Massimo Dursi, prevedla Lelja Rehar. RO. Režija: Jože Peterlin. 17.35 Operetna fantazija. 18.00 Nedeljski koncert. 19.00 Folk iz vseh dežel. 19.30 Zvoki in ritmi. 20.00 Sport. 20.30 Sedem dni v svetu. 20.45 Pratika, prazniki in obletnice, slovenske viže in popevke. 22.00 Nedelja v športu. 22.10 Sodobna glasba. 22.20 Pesmi za vse okuse.

:: PONEDELJEK, 28. julija, ob: 7.00 Koledar. 7.05 Jutranja glasba. 11.35 Opoldne z vami. 13.30 Glasba po željah. 14.30 Pregled slovenskega tiska v Italiji. 17.00 Za mlade poslušavce. 18.15 Umetnost, književnost in prireditve. 18.30 Balletna glasba. 19.10 Ovetnik za vsakogar. 19.20 Jazz glasba. 20.00 Športna tribuna. 20.35 Slovenski razgledi: Literarni sprehodi po naših krajih - Harfistka Pavla Uršič. Vilko Ukmar: Memoari; Primož Ramovš: Cirkulacije - Trst in okolica v zgodovini Matija Sile - Slovenski ansambli in zbori. 22.15 Glasba v noč.

:: TOREK, 29. julija, ob: 7.00 Koledar. 7.05 Jutranja glasba. 11.35 Pratika, prazniki in obletnice, slovenske viže in popevke. 12.50 Klavirska medigra. 13.30 Glasba po željah. 17.00 Za mlade poslušavce. 18.15 Umetnost. 18.30 Komorni koncert. 18.50 Jazz Kvartet Franca Chiarja. 19.10 Slovenski biografski roman. (Martin Jevnikar). 19.25 Za najmlajše: Potovanje v lepi živalski svet: »Kuna - strah in trepet gozdnih prebivalčkov«. Napisala Zora Saksida. 20.00 Sport. 20.35 Jakov Gotovac: Ero z onega sveta, opera. Orkester in zbor zagrebske Opere vodi skladatelj.

:: SREDA, 30. julija, ob: 7.00 Koledar. 7.05 Jutranja glasba. 11.35 Opoldne z vami. 13.30 Glasba po željah. 17.00 Za mlade poslušavce. 18.15 Umetnost. 18.30 v ljudskem tonu. 19.10 Človeško telo in njegove obrambne sposobnosti. (Giovanni Marozzi). 19.25 Za najmlajše: pravljice, pesmi in glasba. 20.00 Sport. 20.35 »Nadomestna glava«. Radijska drama, napisal Andries Poppe, prevedla Mrjana Prepeluh. Stalno slovensko gledališče v Trstu. Režija: Jože Babič. 21.15 Polifonska glasba. 21.45 Oddih ob glasbi.

:: ČETRTEK, 31. julija, ob: 7.00 Koledar. 7.05 Jutranja glasba. 11.35 Slovenski razgledi. 13.30 Glasba po željah. 17.00 Za mlade poslušavce. 18.15 Umetnost. 18.30 v ljudskem tonu. 19.10 Človeško telo in njegove obrambne sposobnosti. (Giovanni Marozzi). 19.25 Za najmlajše: pravljice, pesmi in glasba. 20.00 Sport. 20.35 »Nadomestna glava«. Radijska drama, napisal Andries Poppe, prevedla Mrjana Prepeluh. Stalno slovensko gledališče v Trstu. Režija: Jože Babič. 21.15 Polifonska glasba. 21.45 Oddih ob glasbi.

:: PETEK, 1. avgusta, ob: 7.00 Koledar. 7.05 Jutranja glasba. 11.35 Opoldne z vami. 13.30 Glasba po željah. 17.00 Za mlade poslušavce. 18.15 Umetnost. 18.30 Simfonične skladbe. 18.55 David Bowie in njegov ansambel. 19.10 Na počitnice. 19.20 Jazz glasba. 20.00 Sport. 20.35 Delo in gospodarstvo. 20.50 Vokalno instrumentalni koncert. Vodi Oskar Kjuder. 21.20 Filmska glasba. 22.00 V plesnem koraku.

:: SOBOTA, 2. avgusta, ob: 7.00 Koledar. 7.05 Jutranja glasba. 11.35 Poslušajmo spet. 13.30 - 15.45 Glasba po željah. 15.45 Avtoradio. 17.00 Za mlade poslušavce. 18.15 Umetnost. 18.30 Violinist žarko Hrvatič, pianistka Neva Merlak. A. Srebotnjak: Sonatina. 18.50 Glasbeni collage. 19.10 Spomini in pričevanja. 19.30 Pevska revija. 20.00 Sport. 20.35 Teden v Italiji. 20.50 »Spomini iz preteklosti: Soud sreče«. Dramatizirana zgodba, napisal Dante Cuttin. Prevedla Lelja Nakrst. RO. Režija: Stana Kopitar. 21.10 Jazz koncert. 21.30 Vaše popevke. 22.30 Orkester tedna: Pino Calvi.

Razkroj portugalskega režima

(Nadaljevanje z 1. strani)

biro — ali demokracija ali odkrita, brutalna diktatura.

Pred to alternativo pa postaja tudi častnikom neprijetno. Lepo se jim zdi diktirati, a bi radi hkrati veljali za rešitelje in zaščitnike demokracije, da bi jim domača in mednarodna javnost ploskala in jih častila. Pokazati pa se v vlogi pravih diktatorjev, čeprav v serijski izdaji, pa jih je nekoliko sram in predvsem strah, kljub vsemu. Saj ni prijetno, imeti za seboj samo 12 odst. ljudstva (če sploh), proti sebi pa 88 odst., kot so pokazale volitve. Zato si častniki pomišljajo. Tembolj, ker se zdi, da niso več enotni.

Nekateri bi radi, morda tudi čisto iskreno, demokracijo. Drugim diši diktatura. Med njimi je razpoka, ki se vsak dan širi. V vojski pa se gotovo odraža splošno razmerje političnih sil v državi. Komunisti so v veliki manjšini, tudi če so propagandno najbolj aktivni. Tako vojaški režim sam v sebi ni več enoten in verjetno tudi nikoli ni bil. S svojo lokavostjo in brezobzirnostjo pa se je skrajnejšem posrečilo tako strniti opozicijske skupine, da je opozicija danes skoro bolj enotna — kljub različnim strankam — kot režim. Ta se je že hudo obrabil, tembolj ker mu manjka pravega političnega čuta, idej in konkretni program. Tako se lahko zgodi — in to je zelo verjetno — da bo v kratkem tako ošibel in tako izgubil na ugledu, da bo zrel za državni udar, ki lahko pride s katerekoli strani, tako s strani komunistov, ko bodo ti dokončno spoznali, da preko oslabelega vojaškega režima ne bodo dosegli monopola oblasti, kot s strani kake zmernejše struje v vojski sami ali s strani desnice, ki gotovo ni mrtva in ne drži križem rok. V tem primeru pa bi doživela Portugalska spet burne dni v znamenju maščevanja. Gotovo je le eno: ta portugalski vojaški režim

se izteka. Zaenkrat pomeni bolj rdečo porbarvano pustolovščino kot kaj drugega. Naivna pa se je pokazala mednarodna javnost, ko je verjela, da lahko častniki in podčastniki, ki so napravili kariero pod Salazarjem in Caetanovo diktaturo in v krvi dušili osvobodilna gibanja v Angoli in Mozambiku, požigali vasi in pobijali prebivalstvo, zares obudijo k življenju neko demokracijo.

—o—

Ena ali nobena?

(nadaljevanje s 1. strani)

šanje pokojnin. Ljudje, ki gredo, po mnogih desetletjih dela v pokoj, morajo danes dolga leta čakati na pokojnino in marsikdo prej umre, kot jo dočaka. Od česa naj živi, dokler mu vsemogočna, lena in skrajno brezvestna birokracija zadržuje pokojnino? Drugi problem je v skrajni počasnosti vseh uradnih postopkov in v očitnem preziranju že sprejetih in objavljenih zakonov. Tako ima skoro vsak državljani kak vzrok za zamero nasproti oblasti. Iz te jeze in zamere voli opozicijo in sicer najbolj odločno — komuniste. V tem je glavna skrivnost tolikega porasta komunističnih glasov pri volitvah 15. junija.

Edina politična linija, ki preostane torej Krščanski demokraciji, potem ko je izglasovala nezaupnico Fanfanijevi, je v tem, da se spet zave svoje naloge in dolžnosti kot glavna demokratska stranka in začne brezobzirno odpravljati vso nesnago, ki se je nabrala v državi in v njej sami, in se odločno loti reševanja vseh problemov, ki čakajo rešitve. S samim taktiziranjem in z zamenjavo osebe političnega tajnika, pa naj pride na to mesto kdorkoli, pa ne bo pomagano ne njej ne državi. In potem tudi ne bo več mogoča obramba pred naskokom levice na oblast.

SKOZI DALJNOGLED

MOGOČE BI BILI MANJ NAIVNI

V zadnji številki smo objavili odgovor nekega duhovnika na vprašanje o tem, kaj je bolj primerno: da duhovniki nosijo duhovniško obleko ali ne. Tokrat postavljamo — tudi na pobudo s strani bralcev — vprašanje, ali ni že končno prišel čas, da bi v Vatikanu resno razmislili, če bi ne bilo boljše, da si duhovniki lahko ustvarijo družino, če želijo. Tisti, ki tega ne želijo, bodo še vedno lahko ohranili celibat ali si izbrali kak red; redovi bodo pač ostali pri celibatu. Razmislek o tem narekujejo nove razmere in novo pojmovanje duhovniškega poklica; če je bil nekdanj ideal, da se je duhovnik čimbolj ogradil od sveta, da si je lahko ohranil čistost srca in se osredotočil na molitev, je danes ideal, da se čimbolj odpira svetu in se razdaja, živi z ljudmi in se sooči z istimi problemi kot oni, da jim je lahko v pomoč in nasvet.

Danes bi potrebovali dobre družine, kot bi bile družine duhovnikov, vzglede družinskega življenja, mladino iz takih družin. In

morda bi bilo potem manj takih naivnih duhovnikov, ki tavajo kot izgubljeni med nami, polni otročjih iluzij in predstav, da vzbujajo pomilovanje. Bili bi prisiljeni, da se pogumneje in bolj resno soočijo z življenjem. Seveda pa ima tudi celibat svoje prednosti, toda ne bi smel ustvarjati naivnih duhovnikov, pri čemer pa je naivnost včasih samo španska stena za zaljubljenost vase, za duhovno lenobo in za egoizem. Mogoče bi se poročeni duhovniki več zadrževali v svojih farah kot taki naivneži, večno na romanjih in »poučnih« izletih.

»STRUP« ZA ŠOVINISTE

Slovenska gimnazija v Celovcu bo imela prihodnje šolsko leto tri prve razrede. Letos je študiralo na njej v 18 razredih 436 učencev, maturantov pa je bilo 36. Še bo z nje veliko soli... ali strupa, po pojmovanju filonacističnih in socialističnih šovinistov v Celovcu in na Dunaju. Da bi ta strup le pokončal veliko takega mrčesa!

Amin se norčuje iz Evropejcev

»New York Times« je te dni obravnaval v enem svojih uvodnikov ugandskega predsednika Amina in ga označil za sadističnega »klavca«. Pozval je Organizacijo afriške enotnosti, naj ga ne izvoli za svojega predsednika. »Afrika si tega ne more dovoliti«, se je glasil naslov članka. V njem piše med drugim: »Predsednik Amin se je otročje, sadistično in popolnoma neodgovorno poi-graval z življenjem britanskega državljana Denisa Hillsa. A morda bo ta najnovejša, nesrečna zgodba služila kot spodbuda za akcijo, ki bi jo bilo treba že pred časom začeti proti Aminu... Vse preveč časa je velik del sveta sprejemal za dobro podobo, katero je general Amin sam naslikal o sebi in v kateri se kaže v vlogi velikega pajaca, čudaškega, a zabavnega in pogosto velikodušnega, medtem ko je v resnici sadističen klavec. Častivredni afriški voditelji ne bi smeli dopustiti, da bi postal Idi Amin predsednik Organizacije afriških držav in čimprej bodo to povedali njemu in njegovim pajdašem, tem bolje bo za Afriko in za svet«.

Medtem se Amin še naprej sadistično norčuje iz Anglije. Do kam si upra iti pri tem, kaže naslednji dogodek: v soboto so ga morali štirje Angleži nositi v nosilnici po trati pred njegovo vilo, pred očmi afriških zunanjih ministrov, ki so se zbrali v ugandski prestolnici Kampale na dvanajsto letno zasedanje Organizacije za afriško enotnost. S tem je hotel Amin pokazati, da so se popolnoma zamenjale vloge med Angleži in črnci v Afriki in da so zdaj Angleži tisti, ki kot nosači prenašajo v nosil-

nici črnega poglavarja. Za nosilnico je služil naslanjač, na katerega je dal pritr-diti Amin posebne ročaje. Med prenaša-njem okrog se je zadovoljno režal, prav ta-ko pa so tudi angleški nosači hlinili vese-lje. Tako oni kot Amin so se delali, kot da gre za šalo in da nima stvar nič opraviti z Aminovo jezo na Angleže, ki jo je pokazal v zadevi Denisa Hillsa, katerega je bil ob-sodil na smrt samo zato, ker ga je označil v nekem svojem članku za »vaškega tira-na«. Šele nedavno ga je pomilostil na pri-tisk iz drugih afriških držav, posebno iz Konga. Opazovavci pa so prepričani, da je hotel tudi tokrat le ponižati Angleže, kar

(Dalje na 5. strani)

NOVICE

Predsednik Ford je že naznanil, da bo kan-didiral na prihodnjih predsedniških volitvah. Boji se samo Teda Kennedyja.

Tito sam bo vodil jugoslovansko delegacijo na konferenci za evropsko varnost v Helsinkiju, kot je bilo že javljeno.

Iz Kambodže je slišati vedno nove vesti o pokolih. Kaže, da so prišli nesrečni Kambo-džanci z dežja pod kap.

I avstrijskega tiska je razbrati, da se pola-šča avstrijskih nemško-nacionalističnih krogov skoro panični strah pred Slovenci v zvezi s Ko-roško. S strahom vred pa raste tudi njihova nesramnost.

Za primer revolucije v Angliji

Angleški list »Daily Express« piše, da so upokojeni angleški visoki častniki ustanovi nekako »patriotično« organizacijo, ki se imenuje »UNISON«, ki naj bi rešila Angli-jo v primeru kake izredno hude družbene krize zaradi splošne stavke ali česa po-dobnega. V takem primeru bi nastopilo nji-hovo zasebno vojno letalstvo, ki temelji na zasebnih letalih bivših letalcev in lastnikov lahkih letal in helikopterjev.

To je povedal listu eden izmed vodite-ljev tega gibanja George Young. Gibanju se je baje priključilo veliko število bivših letalcev. Pobudo zanj je dal upokojeni ge-neral Sil Walter Walker. Računajo namreč,

da se bodo že letošnjo zimo začeli v Veliki Britaniji hudi socialni nemiri, ki bi lahko privedli do prevrata in državljanske vojne. Voditelji gibanja tudi trdijo, da imajo na razpolago patriotsko milico, ki bo lahko zagotovila osnovne javne službe v primeru obsežnih stavk in če bi vlada odpovedala.

Obrambni minister Roy Mason je že od vsega začetka ostro kritiziral organizacijo »Unison« in obdolžil generala Walkerja, da njegovo ravnanje ni v skladu z demokra-tičnim postopkom. Pričakovati pa je, da bo razmah levih gibanj v zahodni Evropi nuj-no okrepil desničarsko gibanje in da se bo do ta nasprotstva prihodnja leta zaostro-vala.

PROSTOR MLADIH

Ob maturi na klasičnem liceju

Dijaki III. klasičnega liceja »France Pre-šeren« smo s prizadetostjo in z ogorčenjem sprejeli vest, da dijakinja Rosanda Kralj, naša sošolka, ni izdelala.

Če je komisija hotela rešiti ugled kla-sičnega zrelostnega izpita s tem, da kdo izmed dijakov pade, se je tokrat pošteno zmotila v izbiri žrtve.

Matura naj bi bila globalen dokaz zre-losti za dijaka, ne pa loterija, na kateri lahko maturant, ki je sicer slabo izdeloval, doseže uspeh. Zato je nedopustno, da je padla ravno Rosanda, ki je vsa leta izdelo-vala ne le brez izpitov, ampak celo s sed-mico. Tega pa komisija ni upoštevala kljub temu, da ji je naš notranji član slednje gotovo predložil. Izdelati bi morala že zara-di preteklosti, četudi bi ji na maturi sto-odstotno spodletelo kar se lahko pripeti vsakomur.

»Nova matura«, sad reform zadnjih let, bi ne smela usodno vplivati na končni izid dijakovega petletnega šolanja. V čem se torej današnja matura razlikuje od zlogla-sne »stare mature«, če ostaja daleč od celo-vite podobe dijakove zrelosti?

Pripomniti velja še dejstvo, da je bila po mnenju mnogih klasična matura letos na višji ravni kot na ostalih šolah. Absurd-

no je torej, da je izdelalo nešteto slabših dijakov, Rosanda pa je proti pričakovanju vseh padla.

Prepričani smo, da gre pri tem za na-pako komisije, ki nam ostaja nerazumlji-va. Dijakova zrelost je, kot smo že pove-

dali, skupek uspehov v prejšnjih letih, in ne nazadnje tudi njegovo izvenšolsko ude-jevstvo. Kot vemo, je Rosanda uspešno posvečala svoj prosti čas predvsem glasbi, pa tudi drugim dejavnostim.

Čeprav naš poseg žal ne more popraviti storjenega, se nam je zdelo potrebno, da izrazimo prepričanje nas vseh: po splošnem kriteriju letošnjih matur bi morala naša sošolka izdelati. *Dijaki III. kl. liceja*

Zbirajte slovensko narečno besedje!

Na drugem kraju lista prinašamo v nadaljevanju razpravo J. Šavlija »Naša le-dina«, v kateri je z ljubeznijo zbral polno starih (in nekaj novejših) besed tolmin-skega narečja, v želji, da bi jih s tem rešil pred pozabljenjem in jih tako ohranil za slovenski jezik. Prej ali slej bodo vse naše pot tudi v knjižni jezik, ko bo zmagalo prepričanje, da knjižni jezik ne more biti nekaj drugega od živega ljudskega jezika, dvignjenega na stopnjo izobražencev

Slovensko jezikoslovje je vse doslej za-nemarjalo izvirni slovenski jezikovni zaklad v narečjih in videlo v njih bolj oviro umet-nemu knjižnemu jeziku kot pa njegovo osnovo in izvor. Zato ni posvečalo skrbi zbiranju besed, ampak si jih je rajši izpo-sojalo pri drugih narodih. Še v večji meri velja to za publiciste in pisatelje. To je bil eden izmed glavnih vzrokov, da je postala

knjižna slovenščina tako odtujena ljudske-mu jeziku in tako težka za učenje kot kak tuj jezik ali bolj. Malokdo lahko danes re-če, da jo popolnoma obvlada.

Če jo hočemo spet »posloveniti« in jo napraviti spet bolj ljudsko, jo moramo pred-vsem obogatiti z ljudskim besedjem. Zato, mladi, zlasti tisti, ki ste doma iz čisto slo-venskega okolja, kjer je naša govorica še nepokvarjena, zbirajte domače besede in si jih zapisujte v zvezek v čimbolj fonetič-ni obliki, ne s knjižnim pravopisom (brez nj, lj itd., kjer jih ljudstvo ne izgovarja). Mi bomo radi objavili vse take jezikovne prispevke, toda naveden naj bo po božno-sti zbiratelj, vsekakor pa kraj, kjer so bile besede zapisane (in njihov točen pomen). Tudi učitelji in vsi drugi so naprošeni, naj zbirajo in zapisujejo besede ter nam jih pošljejo.

Novo politično izigravanje

V pristojnih krogih deželne ustanove je v teku priprava za sestavo novega organa, nadzorne komisije za radijsko in televizijsko službo. To je v skladu s postopnim prehajanjem oblasti iz osrednjih vladnih organov na periferne. To prehajanje oblasti je torej znak demokratizacije, ki jo moramo pozdraviti kot sad dolgega boja za decentralizacijo pristojnosti državnih organov in kot rezultat upravičenih teženj naprednejših plasti v družbi.

Toda način, kako se skuša ta demokratizacija izvesti v naši deželi, je zgovoren primer zgrešenega pojmovanja demokracije, je absurd, ki pobija načela najširše ljudske prisotnosti v upravnih in nadzornih organih dežele s posebnim statutom, je atentat na temelje političnega pluralizma. Gre namreč za dejstvo, da si nameravajo politiki v naši deželi razdeliti mesta v nadzorni komisiji za radio in televizijo po načelu številčnih moči zastopstev posameznih političnih strank v deželnem svetu — po istem kriteriju, kot ravnajo v osrednjih organih, v skladu z zastopstvom v parlamentu. To se pravi da bi po teh kriterijih dobila največ mest v novi nadzorni komisiji KD, kateri bi sledili KPI, PSI, PSDI... toda ne Slovenska skupnost, ki ima v deželnem svetu enega samega zastopnika. Absurd je že v tem, da so si politiki zamislili eno samo nadzorno komisijo, ki naj bi bila pristojna za slovenske in italijanske radijske ter morebitne televizijske oddaje. Ena sama komisija z morda dvema ali v najboljšem primeru tremi (lahko pa tudi nobenim) slo-

venskimi člani bi morala nadzorovati dnevni program v italijanščini in enajsturni program v slovenščini. Že to je globoko neskladje, ki v temeljih spodkopuje že samo funkcionalnost in verodostojnost novega organa, v osnovi pa je na napačne temelje postavljeno načelo razdelitve mest v komisiji: brez zastopnika bi namreč ostala edina zares slovenska politična formacija — Slovenska skupnost — ki bi morala po naravni logiki in načelih pravičnosti imeti glavno vlogo v komisiji, ki naj obravnava slovenske radijske in prihodnje televizijske oddaje.

Po tem kriteriju bodo torej iz komisije izostale tudi vse kulturno prosvetne ustanove in organizacije, se pravi dejavniki, ki bi že zaradi svojega stika z živimi silami družbe bili najbolj poklicani, da nadzorni komisiji posredujejo pričakovanja in zahteve ljudstvo za izboljšanje vsebinske in oblikovne ravni radijskih in televizijskih oddaj, kot tudi za prepotrebni idejni pluralizem, ki mora biti zagotovljen v najvišji možni meri.

SLOVENSKA PROSVETA v Trstu in ZVEZA SLOVENSKE KATOLIŠKE PROSVETE v Gorici seznanjata s temi dejstvi slovensko javnost ter odločno protestirata zaradi krivičnega ravnanja in diskriminacije do slovenske narodne skupnosti v Italiji ter pozivata vse kulturne, sindikalne in gospodarske organizacije, da nastopijo proti takemu izkrivljenemu tolmačenju demokracije.

Kot slovenska narodna skupnost v zajedstvu hočemo biti subjekt, ki tudi sam kuje svojo usodo, in ne samo objekt raznih italijanskih strank, ki hočejo izvajati nad našo narodno skupnostjo svojo kolonialno in diskriminacijsko politiko.

SLOVENSKA PROSVETA - Trst
ZVEZA SLOVENSKE KATOLIŠKE PROSVETE - Gorica

LJUDSKI PRAZNIK »FANTOV IZPOD GRMADE

Pevski zbor Fantje izpod Grmade priredi v soboto 26. in nedeljo 27. julija t.l. v Medji vasi ljudski praznik.

Spored :

Sobota, 26.7. ob 17. uri: otvoritev kioskov.

Nedelja 27.7. ob 15. uri: otvoritev kioskov;

ob 18. uri: koncert godbe na pihala iz Nabrežine.

Nastop zbora »Fantje izpod Grmade«, zbora »Kras« iz Dola-Poljan in zbora »Vesna iz Križa.

Oba dneva od 20. do 24. ure igra ansambel »Super Group«.

Deloval bo dobro založen buffet z domačo kapljico.

Vabljeni!

—o—

EVIDENČNE TABLICE ZA PSE

Občina Devin - Nabrežina vabi vse lastnike psov, ki bivajo v občini, naj čimprej dvignejo evidenčne tablice za svoje pse, za leto 1975. Le-te dobe na županstvu, soba št. 19, v uradnih urah.

—o—

Razstava slikarja J. Cesarja v občinski galeriji bo odprta še do 27. t.m., vsak dan od 10.-13. in 17.-20. ure.

Kulturne novice

DVE KNJIŽICI MOHORJEVE DRUŽBE

V zbirki »Studenci žive vode — teološke meditacije«, ki jo izdaja Mohorjeva družba v Celju, ureja pa Vekoslav Grmič, sta izšli dve drobni knjigi kot zvezka 2. in 3. Prva ima naslov »Jaz sem z vami vse dni«. To je zbirka citatov raznih mislecev in pisateljev krščanskega svetovnega nazora. Nekateri obsegajo kakor 10 vrstic, drugi so pa čisto kratki, kot npr.: »Bog ne mara suženjskih poklonov (Pegy)«. Knjižico je priredil, kot »misli za pomoč v trpljenju«, Rafko Vodeb.

Druga knjižica ima naslov »Eno v Kristusu« in prinaša nekoliko daljše citate za »ekumenske meditacije«. Priredil jo je Stanko Janžič.

BROŠURA O KNJIŽNEM BOGASTVU OPATIJ V ITALIJI

Informacijska služba predsedstva vlade je izdala kot ponatis iz mesečnika »Vita italiana« brošuro »Il patrimonio bibliografico delle abbazie in Italia« (Knjižno bogastvo opatij v Italiji). Ilustrirana brošura na kratko poroča o ustanovitvi in knjižnicah opatij v Laziu, Campaniji in na Beneškem (Padova in Praglia). Brošura bo nedvomno zanimala tudi slovenske knjižničarske kroge, posebno v Ljubljani, saj je možno, da se skriva tudi v italijanskih in posebno beneških samostanskih knjižnicah marsikaj takšnega, kar ima pomen za slovensko svetno ali cerkveno zgodovino in jezik. Najbolj pomembne stvari so bile doslej najdene skoro vedno daleč od Slovenije, npr. freisinški spomeniki.

—o—

Italijanska televizija je prinesla serijo zanimivih oddaj o šolah pod fašizmom. Tudi marsikateremu Slovencu je osvežila spomin na ti- sti težki čas v šoli.

V Ljubljani je umrl ugledni slovenski romanist dr. Stanko Škerlj, univ. profesor v pokoju.

Gregorčičeva slovesnost v Torontu

(Dopis iz Toronta)

V nedeljo, 22. junija, je torontsko prosvetno društvo »Simon Gregorčič« uresničilo željo mnogih slovenskih zdomcev, posebno pa primorskih rojakov, ko je uspešno priredilo bogato celodnevno kulturno prireditve v spomin »Goriškemu slavčku«. Primorski rojaki se na moč radi zbirajo v svojem društvu, katerega namen je kulturno in prosvetno združevati slovenske zdomce.

Prireditve se je vršila na prijazni društveni pristavi nekako 70 km severno od Toronta. Dopoldne je bila pod društveno lopo nedeljska služba božja, katero je opravil g. Mirko Mazora, ki je nalašč za to priložnost priletel iz Gorice in v pridigi orisal pesnika Gregorčiča kot duhovnika.

Popoldne pa se je pričela kulturna prireditve z odkritjem in blagoslovitvijo doprsnega spomenika Simona Gregorčiča. Kip je delo akademskega kiparja Zdenka Kalina iz Ljubljane, in je postavljen na vzvišenem mestu, okoli njega pa zasajen gaj.

Gotovo pa je bil osrednji del prireditve slavnostni govor Mirka Mazore, ki je v vezani besedi prikazal Gregorčiča zdomskim Slovincem v Torontu in njegovi okolici. Večtisočglava množica je željno prisluhnila besedi govornika, ki pa ni bila več samo beseda, ampak pesem slovenske govorice. Tedaj je bilo opaziti na obrazih poslušalcev, da je zadobila slovenska beseda moč, ki premaguje samoto in tujstvo.

Podoba je, da je Mazora ob tej priložnosti precej dolil k življenju slovenske besede v Kanadi. Po slavnostnem govoru so bile še priložnostne deklamacije, kratek koncert pevskega društva »Simon Gregorčič« iz Toronta in folklorni plesi skupine »Nagelj«.

Gregorčičevo slavlje je bilo res kulturno doživetje vseh zdomskih Slovincem v Torontu in zato hvala organizatorjem, primorskim rojakom.

Dram

AMIN SE NORČUJE IZ EVROPEJCEV

(Nadaljevanje s 3. strani)

se mu je nedvomno posrečilo. Aminovo prenašanje na nosilnici je gledal tudi britanski komisar v Kampali James Hennessy in hlinil vesel nasmeš.

Bele nosače je preskrbel Aminu britanski podjetnik Bob Astles, ki že dolgo let živi v Ugandi in velja za Aminovega prijatelja. Iskal je štiri Angleže za prostovoljno »zelo tajno delo«, ki pa da »zahteva čut za humor« — kot je trdil. Javili so se štirje podjetniki in sicer zakupnik električarskih del, tehnični ravnatelj neke radio-telefonske družbe, inženir iste družbe in bančni ravnatelj. Bili so pripravljeni nositi Amina na nosilnici. Za Aminom pa je stopal neki švedski podjetnik in držal nad njim sončnik, kot nekdanji sužnji, da so varovali poglavarje pred vročim soncem. Zakupnik električarskih del je potem izjavil, da so hoteli na ta način samo izboljšati angleško-ugandske odnose. »Ne gre za kako poniževanje. To je bilo samo dejanje prijateljstva« — je rekel. Pripomniti je še, da so morali priti omenjeni tipi v petek tudi na vajo, da so se naučili, kako je treba nositi Amina. Ta jih je potem pogostil z večerjo.

To pa je tudi lep primer, na kakšni moralni ravni so mnogi belci v Afriki. Dokler so mogli, so gnjavili in izkoriščali zamorce, danes pa se dajo mirno poniževati od njih, samo da ne izgubijo svojega zaslužka.

—o—

NEW YORK — MESTO STRAHU?

Dva newyorška sodnika sta že obsodila akcijo newyorških policistov, gasivcev in drugih občinskih uslužbencev, ki delijo potnikom, ki prihajajo v New York, letake, kjer je označeno to velemesto za »mesto strahu«. Toda sindikalni predstavniki občinskih uslužbencev so izjavili, da se bo akcija nadaljevala. Z njo protestirajo proti občinski upravi, ki masovno odpušča občinske uslužbence, da bi tako kaj prihranila. Občinske finance New Yorka so namreč pasivne.

Letaki imajo štiri strani in krasi jih mrtvaška glava s črno kapuco. Na njih piše, da je New York zelo nevarno mesto, kriminal je izredno razširjen, in ker občina odpušča policiste iz službe, ne more nihče jamčiti za javno varnost. Zato naj se turisti ne vozijo z javnimi prometnimi sredstvi, naj ne puščajo vrednostnih predmetov v hotelskih sobah in naj se po 18. uri ne drznejo na cesto. Župan Abraham Beame je označil to akcijo za višek neodgovornosti in je najavil disciplinske ukrepe proti njenim pobudnikom.

Skozi daljnogled

NAJ ŽIVI DEMOKRATIČNOST VSEH RADIJSKIH POSTAJ!

Slovenska kulturno-gospodarska zveza v Trstu je objavila izjavo za demokratizacijo radijske postaje Trst A. Lahko ji samo pritrdimo, ko zahteva, naj imajo dostop do radio vse politične skupine in nazori. Vendar bi bilo morda bolje, če bi ne pozabila predstaviti, da to ne velja samo za radio Trst A, ampak za vse radijske postaje, tu in drugod. Ali pa res samo zaradi Trst A?

Spominsko slavlje v Žapužah

V nedeljo 20. julija se je vršilo v Žapužah pri Ajdovščini slovesno in obenem pristrčno odkritje spominske plošče dr. Antonu Breclju.

Ploščo je postavil na rojstni hiši dr. Breclja, ena najbolj značilnih kulturnih in političnih osebnosti v Gorici v dobi med dvema svetovnima vojnama, Klub starih goriških študentov, ki je s tem počastil že 26. goriškega kulturnega moža.

To delo opravlja pod vodstvom agilnega staroste Gorkiča iz Vrtojbe že vrsto let in se ne ustraši nobenih težav in žrtev, da mlajšemu rodu stvarno prikaže delo naših mož.

Pri postavitvi te plošče je odločilno pomagala tudi občinska konferenca SZDL - Ajdovščina, in pri slavlju so pomagali vsi domačini, ki so Žapuže tudi lepo okrasili.

Klubov predsednik Gorkič je z njemu lastno spretnostjo vodil ves spored spominskega slavlja. Uradni govor je imel Tone Fajfar iz Ljubljane.

Za njim je prof. Bednarik iz Gorice v pristrčnih besedah orisal lik socialnega in kulturnega goriškega očaka dr. Breclja, ki je mlademu rodu zapustil testament: dejanja, dejanja, ne gole teorije!

Pesnik L. Zorzut pa je v šegavi in duhoviti pesnitvi pričaral pred poslušalce tiste težke čase, ko se je na Goriškem prebujala globoka narodnostna zavest. Med te točke so bile vpete recitacije domačih dijakov in res izredno ubrani nastopi mešanega zbora »A. Možina« z Brij pod vodstvom Stanka Benka.

Slovesnosti so se udeležili Brecljevi sinovi in hčerke, razni oblastveni predstavniki Slovenije, številni gostje iz zamejstva in domačini.

Po končanem sporedu so bili vsi udele-

ženci pobavljeni na družinsko srečanje, ki je potekalo v prijetnem vzdušju in prijateljstvu na nekdanjem Brecljevem vrtu do prvih večernih ur.

—o—

Štandrež

TRADICIONALNA ŠAGRA

Športno društvo Juventina prireja na nogometno igrišče v Štandrežu od 25. julija do 4. avgusta običajno vsakoletno šagro (proščenje).

Spored praznovanja je sledeči:

V petek 25. 7.: ples

v soboto »večer šoferjev«

v nedeljo, torek in sredo: ples

v petek 1. avgusta: tek v vrečah

v soboto 2. avgusta: tekmovanje v valčku

v nedeljo ob 22. uri velika tombola z bogatimi dobitki

v ponedeljek 4. avgusta izvolitev miss Juventine 1975 in mistra 1975.

Vse dni bodo igrali na novi cementni plošči za plesne zabave »The lords« iz Trsta in »Kraški odmevi« iz Doberdoba.

Med praznovanjem bo nastopal tudi mladinski odsek »O. Župančič - Juventina« z zabavnimi skeči.

PEVMA

V petek se bo začel v Pevmi praznik vina in petja, ki bo trajal do ponedeljka zvečer.

Prvi dan bo odprta tudi vinska razstava domačih vinogradnikov.

Na sporedu so tekmovanja v briškoli. V nedeljo je na sporedu kulturno popoldne z nastopi pevskih zborov.

Vsak večer bo tudi prosta zabava z nastopi ansamblov »L. Slak«, »Mejaši« in »L. Hlede« iz Števerjana.

Še se niso znašli

V pokrajinskem odboru kašćanske demokracije še dosedaj niso razmere razčiščene.

Prejšnjo soboto so izvolili novega pokrajinskega tajnika, in sicer geometra Bruneta Longo iz Tržiča. Uslužben je pri deželni upravi. Več let je upravljal vodilna mesta v pokrajinskem odboru demokristjanov.

Kljub vsem pričakovanjem je dobil pri volitvah za strankinega tajnika le trinajst glasov, dva je prejel kandidat Vio, pet glasovnic je bilo belih.

Sestanka pa se je udeležilo samo dvanajst članov od skupno enaintrideset.

ISKRENE ČESTITKE

V nedeljo 20. julija sta se poročila v Mirnu pri Gorici Vladimir Brešan iz Ločnika, uradnik na občini v Števerjanu, in Zdenka Budin iz znane družine Budin v Mirnu.

Mlademu paru želijo številni znanci in prijatelji dosti sreče na novi življenjski poti.

Čestitkam se pridružuje tudi naš list.

Vse te številke kažejo, da se goriški demokritjani še niso znašli. Še več.

Leva struja je pred volitvami zahtevala, naj se pred glasovanjem začne debata o programu stranke. To vprašanje pa so odložili na poznejšo sejo pokrajinskega vodstva, ki bo sklicana ob koncu tedna.

—o—

NARODOPIŠNI SHOD

Tudi letos bo goriška turistična ustanova »Pro loco« pripravila sredi septembra običajne folkloristične manifestacije. Zaradi finančnih težav pa bo letos nastopalo manj tujih skupin kot prejšnja leta.

V povorki ob zaključku manifestacij jih bo sodelovalo le deset ali kakšna več. Na sporedu bi moral biti tudi obširen simpozij o folklori. Letos bo skrčen na okroglo mizo z razpravami o dosedanjih folklornih izkustvih. Med drugimi bodo poročali tudi Bruno Ravnikar iz Ljubljane in Pavle Merku iz Trsta.

V zvezi s to prireditvijo pripravlja pevski zbor Seghizzi tudi festival pevskih zborov, ki bo v septembru.

IZ KULTURNEGA ŽIVLJENJA

REVIIJA »MEDDOBJE«

V roke smo dobili novo, tretjo številko 14 letnika revije »Meddobje«, ki jo izdaja Slovenska kulturna akcija v Buenos Airesu, ureja pa jo pesnik France Papež. Revija izhaja, kot znano, štirikrat na leto.

Na uvodnem mestu je objavljena pesem v španščini »Ellos«, ki je posvečena svobodi in tistim, ki so si izbrali zara i nje za svojo usodo begunstvo.

Pod skupnim naslovom »Drobna proza« sledijo nato tri kratke zgodbe Vinka Beličiča, polne tiste domačnosti in intimnosti in hkrati občutljivosti za čas in usodo, ki sta značilna za tega našega pesnika in pisatelja. Zgodbe pa prevevata tudi humor in ironija, kar je danes redka pisateljska odlika, vsaj pri Slovencih. V prvi, ki ima naslov »Sneg«, obuja občutje zimskega dneva, ko je zapadel sneg — enega izmed tolikih dni, ki pa mu je prav sneg dal svojski blišč in pomen. V zgodbi »Suplentov negativ« se ponorčuje iz usode suplentov na tržaških slovenskih srednjih šolah, ki morajo vsako leto na novo opraviti vso formalno proceduro, da lahko dobijo službo za leto dni, predvsem pa seveda zdravstveni pregled, z jemanjem krvi, in roentgeniziranjem pljuč. In ko končno pride rjavo uradno pismo in je v njem zapisano »negativ« — tedaj ima ta sicer zlovesče zvoneča beseda za suplenta razveseljen pomen. Pove mu namreč, da mu niso našli na pljučih ali kje drugje nobene bolezni in da bo še lahko učil leto dni, in za trenutek se začuti »više od kolegov in kolegic "di ruolo", ki jih zakon uspava v veri, da je z njihovimi organi vse prav. (Molimo za ljubo zdravje)«, hudomušno pristavlja Beličič, in doda s svojim značilnim čutom za vsakdanjo konkretnost življenja: »Kakšno olajšanje za povrh, ako prav takrat zašumi iz oblakov in deževnica že naslednji trenutek odplakuje nafto z izmučenih tal in črna belopenasta hiti proti zamreženim požiralnikom!«

V tretji zgodbi pod naslovom »Na balkonu« pa v zgoščenih oblikah, a v sproščenem slogu obravnava v obliki pogovora s prijateljem z druge strani meje našo usodo oziroma usodo našega naroda in sedanjega rodu.

Lev Detela je zastopan s simbolno-surrealistično novelo »Visoka politika« o pošastnem Prezidentu, nekje v Južni Ameriki, ki daje

NEUTRUDNI DANILO LOKAR

Pisatelj Danilo Lokar je objavil v julijski številki ljubljanske revije »Sodobnost« odlomek iz daljšega pripovednega besedila »Leteti, leteti«. Vsebina je zajeta iz kopališkega vrvenja ob morju. Lokar piše živahno, moderno, z mnogimi dvogovori, kar napravi branje lahko in zanimivo, v nasprotju z naravnost »zazidanimi« stranmi raznih mlajših pisateljev, ki menijo, da so toliko bolj globoki in aktualni, čim bolj so pusti in dolgočasni.

V novi številki »Sodobnosti« sodelujejo še Janko Kos, Florijan Lipuš (kratka surrealistična proza »Sršeni«), Marija Švajncar ml., ki je tudi prispevala prav užito pripovedno prozo in kaže lep talent, in še nekaj mlajših pesnikov. Precej je knjižnih ocen.

moriti tiste, ki si upajo slabo govoriti o njem, to se pravi, ga kritizirati. »Presidente na sliki dviga pest in grozi vsemu svetu — Koderkoli stopam, povsod me iz drobovja mrzlih hiš zasleduje ostri, kot rafal odsekani Prezidentov glas. — V tej deželi je Prezident nadvse pomembna oseba. — Faraon, nezmotljiv mislec, sila, ki se ji ne moreš in ne smeš upreti, če nočeš plačati z življenjem« — piše Detela.

Detela je objavil tudi ciklus pesmi »Kralj iz senc«. Tudi Vladimir Kos je prispeval ciklus pesmi pod naslovom »Tri kantate za veliki teden«. V tretji, pod naslovom »Med mrakom« poje:

Tema se z mesca leščerbo na roki
v potok sklanja.

V kristalni krsti spi za vedno
češnjevi cvet.

Tema ga z mesca leščerbo vprašuje:
Ali sanjaš?

In ve, da veter s stekla briše
zvok besed.

Tema majavo gre čez most iz hribov,
most iz kamna.

A z mojih strun še zmeraj vriska
češnjevi cvet.

Poleg tega prinaša revija še eno pesem Branka Rebozova in dve pesmi Karla Rakovca. V njej najdemo tudi drugo dejanje komedije »Koktajl« angleškega pesnika Thomasa Straransa Eliota v prevodu Franceta Papeža. Prevod je resnično tekoč in lep.

Aktualen in zanimiv je esej že rajnega Alfonza Čuka »O človeški napadalnosti«, kjer prikazuje oblike, pa tudi skrite vzroke napadalnosti. Tine Debeljak je objavil prevod uvoda v ep »Luzitanci« oziroma »Luzijada« Luisa de Camoensa in prispeval tudi esej o tej veliki pesnitvi, kjer pravi, da ga je nagnil k prevodu uvodnih verzov poleg 450-letnice pesnikovega rojstva in 400-letnice epa tudi namen, »da bi Slovenci ob tej priložnosti spoznali vsaj senco tega, kaj je »Luzijada« in v kakšnem slogu je pisana«. V rubriki »Obletnice« je objavil France Papež »24 tez«, ki vsebujejo temeljna načela in glavne postavke filozofskega nauka Tomaža Akvinskega. Umetniška priloga »Iz razstave ob 20-letnici Slovenske kulturne akcije« prikazuje črno-bele reprodukcije dveh slik Milana Volovška, »Pamplona v rdečem« in »Mati«. fj

»Velikih tem ni treba iskati v vesoljnem Parizu...«

Pred kratkim je izšla nova dvojna, 45.-46. številka revije »Srečanja«, ki izhaja v Novi Gorici. Na uvodnem mestu objavlja doživeto napisan članek Marjana Tavčarja »Večer s Cirilom Kosmačem«. Zanimiv je že začetek, v katerem pisec pripoveduje, kako je iskal njtgoovo hišo v Portorožu in med starejšimi nihče ni znal točno povedati, kje stanuje, šele dva osemletna fantiča sta ga rešila iz zadrege. Naj iz tega pogovora navedemo naslednji odlomek: »Nekoč me je nekdo od naših veljavnih kulturnih ljudi vprašal in obenem svetoval, kako da se ne lotim pisanja velikega romana o kaki veliki temi v svetovno pomembnem okolju, kakršno je na primer Pariz, kjer sem preživel lep čas. Začuden sem ga pogledal in moral sem kar koj začeti z razloga, kako v resnici je s to stvarjo o »velikih« temah. Povedal sem mu, da se po mojem mnenju pač velike človeške teme, splošno veljavne človeške tragedije in velika hotenja lahko skrivajo tudi v tako majhnem, nikomur znanim kraju, kot je moj rojstni Slap ob Idriji in njegovih navidezno majhnih, brezimnih ljudeh. Pisatelj mora znati izluščiti pomembno vprašanje iz vsakdanjega življenja, ki ga najbolj pozna, in ga umetniško vplesti v zgodbo. Povesti, kot so »Kruh«, »Sreča«, »Pomladni dan«, »Tantadruj«, prav zato niso le umetniški zapisi lokalnega dogajanja na Slapu in Tolminskem, ampak je njihovo sporočilo veljavno tudi za Angleža, Rusa, Francoza ali Arabca. Te in druge moje povesti so prevedene v mnoge tuje jezike. Prav zares, velikih tem ni treba iskati v vesoljnem Parizu, saj jih nudi domača vas.«

Glosa z naslovom »Maks, razglednice, morje in regres« avtorja Francija Stresa opisuje življenjsko razočaranje malega, de-

lovnega človeka, ki se je prvič v življenju znašel v razkošnem letovišču. Marijan Breclj razčlenjuje tri pesniške zbirke mladega primorskega pesnika Nevina Birsca iz Branika, ki so izšle v zadnjih letih, štiri njegove pesmi so tudi objavljene. Italijanska pesnika Beppe Zanelli, rojen v Gradiški ob Soči leta 1955, in Gianni Anglisani, rojen leta 1937 v Aversu, sta zastopana s prevodi pesmi, ki jih je oskrbela Jolka Milič. Marijan Breclj se v članku »Dr. Guido Manzini — profil kulturnega delavca« spominja nedavno umrlega bivšega ravnatelja Državne in študijske knjižnice v Gorici, ki se je poleg knjižničarstva ukvarjal tudi z zgodovino, umetnostno zgodovino, zgodovino tiskarstva, likovno kritiko itd. Breclj naglašja njegovo prizadevanje, v goriško zgodovino uvesti nove, nacionalistične navlake osvobodene poglede, in njegov pravičen odnos do Slovencev. Ivan Sedej piše o delovanju slikarja Danila Jejčiča in kiparja Nedeljka Pečanca v zvezi z njuno razstavo pred časom v Novi Gorici, Branko Marušič pa ocenjuje prvi snopič Primorskega slovenskega biografskega leksikona, ki ga je začela izdajati Mohorjeva družba v

(Dalje na 8. strani)

—O—

POPRAVEK

V zadnji številki se je prikradla v novico »Nova številka revije Prostor in čas« na 6. strani napaka. Vresnici ne gre za 8.-9.-10., ampak 10.-11.-12. številko. Zaradi tehnične zapreke v tiskarni napaka ni bila popravljena. Prosimo bralce, da nam oprostite in si podatek s tem popravijo. Revija je, kot rečeno, na razpolago v Tržaški knjigarni. Kaže pa, da z naprejem ne bo več izhajala. Tudi to naj velja kot popravek k našemu mnenju v prejšnji številki.

Sodobno kmetijstvo

V nedeljo zvečer se je zaključila IV. Pokrajinska razstava vin, ki jo je organizirala pokrajinska uprava, tokrat v Miljah. Žal ni bila na višini prejšnjih, zlasti ne v organizacijskem oziru. Pozna se, da miljska občinska uprava ni vajena organizirati tako kot druge občine tržaške pokrajine občinskih vinskih razstav in je zato vsa prireditelva močno šepala. Šepala je prireditelva tudi glede slovenščine, ki je bila močno zapostavljena. Tako občina ni poskrbela, da bi njen predstavnik prinesel pozdrave tudi v slovenščini in to kljub temu, da je bilo od vsega začetka jasno, da je velika večina vinogradnikov, ki sodelujejo na vinskih razstavah pri nas, slovenske narodnosti. Prav tako tudi uvodne besede ob otvoritvi tudi v slovenščini smo slišali samo od pokrajinskega odbornika Lucijana Vovka.

To se v občini, ki se razglasa za izjemno dobro vodeno iz vseh najrazličnejših zornih kotov, ne bi smelo zgoditi. Že plakati, ki so napovedovali razstavo po zidovih in oglasnih deskah, so bili večinoma, razen ob vhodni cesti v Milje, samo v italijanščini in to tudi pred samo občinsko palačo. To se je pripetilo komaj kakih deset dni po uradnih izjavah merodajnih miljskih občinskih politikov glede odnosa do slovenščine, kar meče zelo slabo luč na verodostojnost tistih izjav. Vsekakor je tudi pri KPI velika razlika med obljubami in dejstvi!

Kar se tiče prej omenjenih organizacijskih pomanjkljivosti, bi bilo mogoče umestno dati taki razstavi, kot je pokrajinska vinska razstava, določnejši obris in struk-

IV. pokrajinska razstava vin v Miljah

turo, ki bi jo delalo različno od občinskih. Seveda ne more v tem primeru viseti breme celotne organizacije več ali manj na ramenih ene osebe. Pokrajinski upravi in posameznim občinskim upravam bi morali izdatnejše priskočiti na pomoč krajevni kmetijski uradi, zlasti v strokovnem oziru. Tudi to je problem, ki ga kaže rešiti čimprej. Upravičena je trditev, da se krajevne, pa tudi deželne kmetijske oblasti premalo zanimajo za take konkretne in za krajevno kmetijstvo, zlasti vinogradništvo, tako pomembne pobude. Zato take pobude tudi še nimajo tiste vloge, ki bi jo morale imeti, vsaj po zamisli njenih najgolj vnetih zagovornikov, pa tudi po željah samih vinogradnikov. Gre predvsem za nerešen problem imenovanja in strokovnosti komisije za ocenjevanje vin, za udeležbo vinogradnikov, ki nimajo možnosti sodelovati na občinskih vinskih razstavah, in zato še vrsto drugih, za razvoj krajevnega vinogradništva važnih problemov, ki pa bi jih bilo treba obravnavati posebej.

Letošnji nagrajenci za razne vrste vina so naslednji: za teran je dobil prvo nagrado Stanislav Ravbar iz Repna, drugo Mirko Guštin, prav tako iz Repna, Alfonz Guštin, doba s Cola, tretjo. Prvo nagrado za črno vino je dobil Anton Bole od Piščancev, drugo Viktor Kerševan iz Kolonkovca, tretjo pa Mario Smotlak iz Mačkolj. Za belo vino je pobral prvo nagrado Jože Pahor iz Cerovel, drugo Luigi Bortolin iz Lazareta, tretjo pa Mario Švab iz Križa.

O uspeli okrogli mizi o kmetijstvu in o kolju bomo poročali posebej.

Žena in dom

Nevarna sredstva za zagorelost brez sončenja

Dermatologi in razni drugi strokovnjaki so začeli preiskavo o sredstvih, ki jih nekateri uporabljajo, da bi umetno zagoreli, namreč brez pravega sončenja. Prof. Antonio Ribuffo, ravnatelj instituta na kliniki za kožne bolezni na rimski univerzi, je izjavil za agencijo »Italija«, da gre pri teh sredstvih za snovi, ki se lahko spojijo s celicami vrhnje plasti kože in povzročijo tako lažno zagorelost. Pri normalnem sončenju izločajo te kožne celice takoimenovano »melanino«, ki predstavlja normalno obrambo našega organizma in povzroča temno obarvanost, kar pa ne zadostuje za zaščito pred sončnimi opeklinami. Zato je potrebno zaščititi vse izpostavljene dele telesa s sredstvi, ki zmanjšajo prodiranje sončnih žarkov v telo, predvsem tistih, ki povzročajo, da koža pordeči in se opeče. A tudi pri teh sredstvih je treba paziti, ker niso vsa neškodljiva. Posebno tiste, ki se postavljajo močnemu soncu julija in avgusta, svari omenjeni zdravnik, naj se varujejo pred pretiranim sončenjem in opeklinami, ker se jim lahko koža preveč izsuši

in nastanejo na njej odebeline, iz katerih se lahko razvije rak.

Prof. Antonio Gargovich, ki predava o kožnih boleznih na katoliški univerzi svetega srca v Milanu, je rekel, da niso sredstva za zagorelost brez sončenja nič drugega kot barvila za kožo, ki se kemično spojijo s plastmi kože in povzročajo temno barvo, pri tem pa tudi kemično spremenijo kožne plasti in povzročijo tudi dolgotrajno škodo, katere posledic še ni mogoče v celoti presoditi. S tem pa se tudi zmanjša naravna odpornost kože proti sončnim žarkom. Sploh pa je nesmiselno težiti po čim večji zagorelosti, kajti s tem se koža preveč izsuši in se pri pretiravanju sončenja lahko globoko spremeni. Zato je treba paziti pri sončenju in to velja posebno za tiste, ki imajo občutljivo kožo ali gube, ker sonce še zaostri te neprijetnosti. Kdor torej noče gub — in to so predvsem ženske — naj ne pretirava s sončenjem. To velja seveda tudi za gube pod vratom in na prsih, ki neprijetno kaze mnoge ženske in ki jih niti ni mogoče več odpraviti.



Po svojem duševnem ustroju so šahisti ljubitelji sprememb. Pa saj ne more biti drugače! Jih mar sploh kaj hujšega priklepa na šah kot prav občutek njegove deviške svežine in njegove neizčrpane sposobnosti, da ob tako omejenem številu elementov (polj, figur in pravil) poraja vedno nove položaje, neponovljive zaplete in neslutene razplete?

To šahistovo »forma mentis«, tako dovtetno, tako odprto vsem mogočim spremembam, želimo danes postaviti na preizkušnjo. Sprememba, ki jo imamo v mislih, je namreč prav korenita.

Gre za to, da si ogledamo šah z enega samega (s stališča praktične igre pravzaprav najmanj relevantnega), vidika se pravi s kvantitativnega, računskega vidika.

Koliko je vseh možnih položajev na šahovnici? Z drugimi besedami: na koliko različnih načinov lahko v skladu s pravili razporedimo figure na šahovnici? Vprašanje ni do danes prejelo dokončnega odgovora, nekaj ugotovitev pa je nespornih.

Začnimo z namišljenim lažjim primerom! Predstavljajmo si 64 različnih predmetov (karkršnih že) in jih postavimo na 64 polj šahovnice! Na koliko različnih načinov to lahko izpeljemo? Matematika nas uči, da je teh načinov 64!, kjer pomeni klicaj množenje vseh naravnih števil od 1 do 64, torej $1 \times 2 \times 3 \times 4 \dots \times 64$. Približna vrednost tega astronomskega števila je $1,27 \times 10^{99}$, kar pomeni, da je sestavljena iz 80 števil.

Če namesto teh predmetov postavimo na šahovnico vse dejanske figure, se število močno zmanjša. S primerom pojasnimo zakaj! Dani položaj »spremenimo« samo v toliko, da dva bela kmeta zamenjata med sabo mesti, vse drugo naj ostane pri starem. Položaj se sploh ni spremenil. Pač pa bi se bil spremenil, ko bi bili vsi predmeti (figure) med sabo različni.

Vsega skupaj imamo 8 belih kmetov, ki jih lahko med sabo zamenjamo na 8! različnih načinov, ne da bi pri tem položaj kaj utrpel. Prav tako imamo 8 črnih kmetov, dve beli trdnjavi, itd. V primeri s prejšnjim poenostavljenim primerom pa je največja novost v tem, da je se daj 32 polj prostih. Prosta polja pa si lahko predstavljamo kot zasedena po 32 popolnoma enakih (nevidnih) figurah. Te (nevidne) figure, ker so si pač enake, lahko tudi po mili volji zamenjujemo, vsega skupaj je 32! načinov.

V tem pa je že odgovor na vprašanje: »Na koliko različnih načinov lahko razporedimo vseh 32 figur na 64 polj šahovnice?« Prejšnje število 64! moramo deliti z $32! \times 8! \times 8! \times 2 \times 2 \times 2 \times 2 \times 2$. Dobimo še vedno bajno število pozicij: $4,63 \times 10^{42}$.

Med temi pozicijami so nekatere v opreki s pravili. Nekaj primerov: 1) eden ali več kmetov na eni od osnovnih vrst, 2) kralja, ki se »dotikata«, 3) precej drugih nemogočih kmečkih formacij (n.pr. dva ali več kmetov na isti liniji — dvojniki, trojniki, itd. Ti lahko nastanejo le potem, ko so jedli sovražne figure, kar pa je nemogoče, če je vseh 32 figur na šahovnici), 4) nemogoči »trojni« ali večkratni »šahi«, 5) dva bela lovca, oba na belih poljih, itd. itd.

Vse te omejitve in prepovedi nam zaenkrat

(Dalje na 8. strani)

»VELIKIH TEM NI TREBA ISKATI V VE-SOLJNEM PARIZU...«

(nadaljevanje s 6. strani)

Gorici in ob tem navaja tudi nekaj kritičnih pripomb.

Na koncu revije je objavljen še članek Alda Černigoja »Sodelovanje primorskih revij«, v katerem med drugim napoveduje, da bodo tri primorske revije, »Idrijski razgledi«, »Obala« in »Srečanja« odslej dvakrat na leto izdajala skupen literarno-esejistični del revije, ki bo za začetek izhajal dvakrat letno v vseh treh revijah in ga bodo urejali predstavniki vseh treh uredništev. To sodelovanje pomeni zasnovo bodoče enotne primorske revije. Pričujejo številko »Srečanj« krasijo reprodukcije fotografij z razstave »Izbor jugoslovanske fotografije«, ki je bila letošnjo pomlad v Goriškem muzeju in o kateri v posebnem članku piše Marko Aljančič, znani slovenski umetniški fotograf.

Revija »Srečanja« torej nadaljuje s svojo običajno uredniško usmeritvijo, ki skuša odsevati družbena, politična in kulturna vprašanja na severnem Primorskem oziroma na Goriškem, hkrati pa se odpira navzven, v slovenski zamejski in sosedni italijanski prostor. Vendar je treba pripomniti, da tokrat v njej pogrešamo kakšnega slovenskega zamejskega avtorja oziroma članek, ki bi obravnaval enega od številnih problemov, ki tarejo zamejske Slovence v Italiji.

T. K.

ŠAH

(Nadaljevanje s 7. strani)

onemogočajo natančno izračunavanje, vsekakor pa zmanjšajo zgoraj dobljeno število, čeprav verjetno ne tako zelo. Četudi bi eno samo pozicijo na tisoč smeli obdržati, bi se je vedno znašli s številom, sestavljenim s 40 številkami, natančneje s štirimi tisoči milijard milijard milijard, milijard. Če bi demokratično na vse človeštvo porazdelili nalogo postaviti na noge vse te položaje, bi jih odpadlo tisoč milijard milijard milijard na posameznega zemljana. Brezupna naloga, ko pa revež živi povprečno le dve milijardi sekund!

Dobljeno število bi se seveda še povečalo, če bi mu dodali vse možne pozicije z 31, 30, 29. ... 2 figurami.

Po vsem tem lahko menda mirne duše zaključimo, da velika večina položajev sploh nikoli ni bila in nikoli ne bo postavljena na šahovnico. (Se nadaljuje)

Dekle z zaprtimi očmi

30

Napisal Pierre L'Ermite

Prevedel Lovro Sušnik

Gospa Hughe se nekoliko bori proti temu podtikanju. A Melanija ji brezobzirno prinaša svoje dokaze: videla ju je zopet in zopet v rastlinjaku... Najde ju vsak hip v pomenku med štirimi očmi v jedilnici... Ona, Melanija, nima nikakšnega interesa, da ponavlja te stvari; to dela le zaradi gospe!...

»Toda, Melanija, če še živi pod isto streho, je skoraj nemogoče, da se ne bi znašla včasih sama skupaj, da bi iskala priložnost za to. Tako ste ostali davi tudi vi dober četrt ure pri gospodu, pa si nisem stavila nobenega vprašanja... in nisem imela najmanjšega suma, ki naj bi se mu ustavljala...«

»Oh, gospa se šali!... Ni nobene primerjave!... Gospodu je nad šestdeset let... Jaz sem že tako dolgo pri hiši... Vi me poznate!... Vrh tega imam brke! Gospodu Ludviku pa bo sedemindvajset let... oni drugi pa dvajset!... Prišla je prejšnji mesec... Niti ne vemo, odkod prihaja...«

»Gospod župnik od Sv. Frančiška Saleškega mi jo je toplo priporočil.«

A Melanija, ki ne drži z župniki, kot se je sama izrazila, dvigne razburjena pesti v zrak:

»Kaj to dokazuje!... Župniki so poštenjaki... Morda! A imajo tudi dobrodelne pisarne: tako priporočajo — iz dobrote... iz neumnosti... vsakogar; in ta mala hišna ga je morala ukaniti. Treba je Melanijinih oči, da razkrinkajo kako Marijo Durand!...«

Dan na dan se ponavlja ista obtožba in si koplje pot prav tako, kakor izdolbe vodna kaplja najtrši kamen.

Melanija kar gori v neutešljivi želji, da bi mogla odkriti stvarne, prijemljive dokaze. Ah, ko bi mogla dobiti v roko, v svojo trdo roko kaj takega! Ja, potem bi dobila igro.

Sicer pa željno preži na tako priložnost...

No, nekega lepega junijskega jutra je bila odšla Marija Durand k maši v bližnjo cerkev Vnebovzetja, v kateri je navadno imel izredno očetovski župnik majhne nagovore, ki so jo nekoliko poživljali. Rada je imela to urico z mašo, to je bil njen odih... trenutek, ko si je nabirala novih mo-

či kakor ladje, ki si zopet naloži premoga za sedemdnevno vožnjo.

Melanija jo je bila videla, kako je odhajala tako lepa v svoji preprostosti s klo-bukom, ki si ga je nadela za ta izhod v nedeljo, največjo sladkost celega tedna.

»Ali ne greste z menoj?« jo je bila vprašala Marija, ko je šla mimo nje.

O, to je bil le navaden izraz krščanske ljubeznivosti, zakaj Marija prav dobro ve, da kuharica nikoli ne zaide v cerkev. Takoj je imela pripravljen odgovor, ki Marijo ni presenetil:

»Imam mnogo dela... Kdor dela, moli... Razen tega se jaz nimam z nikomer srečati v cerkvi!...«

Marija ni odgovorila. Določenim ljudem ni vredno odgovarjati!... To je navaden drobiž iz njenega debelega denarja.

Melanija gleda za njo in v glavo ji šine ogabna misel; Marija bo gotovo eno uro odsotna... Tu je torej zaželeni trenutek, da lahko gre brez vsake nevarnosti malo pogledat v njeno sobo... Kdo ve?... Vedno je zanimivo brskati po skrivnostih osovražene bitja..., zasledovati prav do dna kake miznice izraz misli, ki je nikoli dovolj ne poznaš.

Rečeno, storjeno.

Melanija se poda pod streho. Marijina vrata so zaprta. Pa Melanija ima seveda dvojnik vseh ključev. Odpre, zapre vrata... in opazuje nekaj hipov izbico, ki je ni videla več od dneva, ko je Marija prišla.

Tako, tu torej spi njena najstrašovitija sovražnica..., tista, katere kožo hoče na vsak način imeti.

Toda tu najbrž ne bo dosti zanimivega.

Na mizi je odprta knjiga, knjiga nekega Rudyarda Kiplinga... najbrž Angleža... ker je angleška...

Neko mesto je debelo podčrtano z modrim svinčnikom:

»... Če lahko sanjaš — in te sen ne užuga; če lahko doleti te zmaga in nesreča in sta prevari prav enaki;

če lahko slišiš lastno ti resnico zavito od sleparjev v past za norce, in če stvari uzreš predrage strte, jih sklenjen spet gradiš z orodjem topim; če ukažeš srcu, mišicam in živcem — pa ubogajo, ko zde se davno zmleti, in vztrajajo, ko ne ostane nič ti — le Volja še ki pravi jim: »Vzdržite!«

— — — — —
Je zemlja tvoja v vsem, kar zmore, in — kar še več je — mož boš, sin moj!

Kuharica upira oči v te vrstice, a se zaman trudi, da bi vsaj nekaj razumela...

Precej obsežen kovček obrne kmalu in veliko bolj njeno pozornost nase. A je zaprt z dvema posebnima ključavnicama. Melanija poskusi nekaj ključev. Nobeden ne prime in kuharica godrnja:

»Mala jezičnica!... Poskrbela je za varnost!« (Dalje)

Izdajatelj: Engelbert Besednjak nasl. • Reg. na sodišču v Trstu dne 20.4.1954, št. 157 • Odgovorni urednik: Drago Legiša • Tiska tiskarna Graphart, Trst - ulica Rossetti 14 - tel. 77-21-51

pohištvo

kozman

VABIMO cenjene odjemalce na obiščejo NOVO TRGOVINO S POHIŠTVOM v Ulici Castaldi 3 v Trstu - Tel. 762966 (pri Trgu Garibaldi).

OGLEDALI si bodo med drugim edino razstavo na Tržaškem vseh vrst izdelkov z n a n e TOVARNE MEBLO (kmečke dnevne sobe, skrinje, kmečki koti itd.) in velik izbor kuhinj Podjetja CUMINI.